

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор навчально-наукового
інституту

«Українська інженерно-педагогічна
академія»

Денис КОВАЛЕНКО

» 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи суїцидології

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврській)
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)
спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)
освітня програма Практична психологія
(шифр і назва)
вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)
інститут ІНІ «Українська інженерно-педагогічна академія»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою інституту ННІ «УІПА»

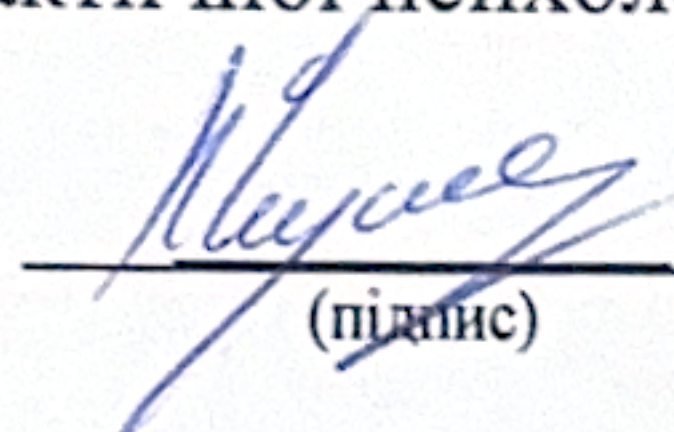
«25» червня 2025__ року, протокол №10__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (Казарова Г. М., канд. психол. наук, доцент, доцент каф. практичної психології)

Програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від «5» червня 2025 року № 11

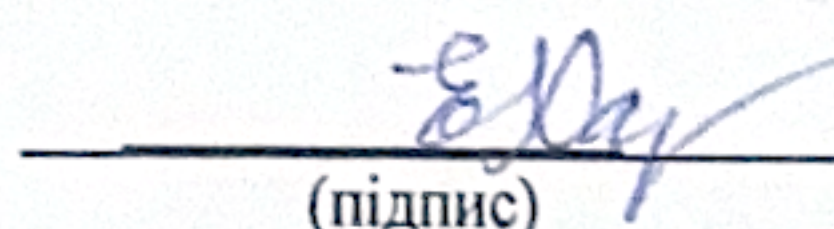
Завідувач кафедри практичної психології

(підпис)

Наталія КУЧЕРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Практична психологія
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____

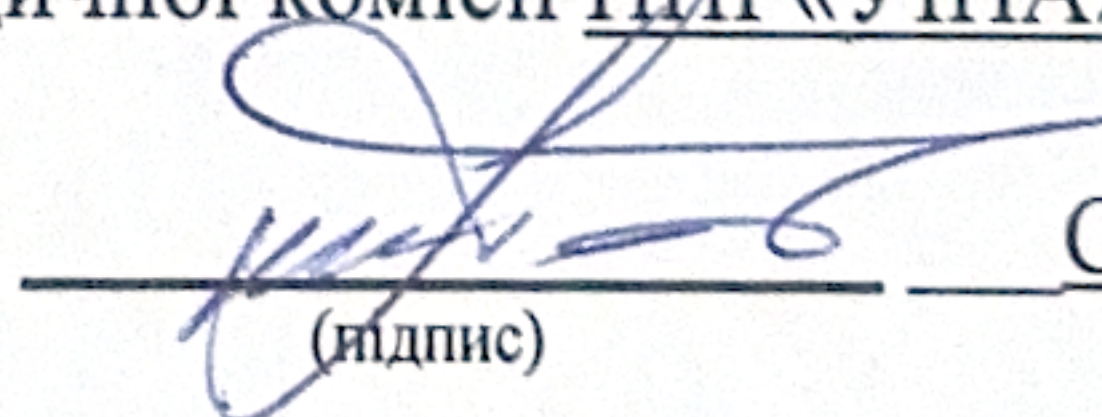

(підпис)

Олена ХАРЦІЙ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
Навчально наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія»
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від «24» червня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії ННІ «УІПА»

(підпис)

Сергій ПЕТРОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи суїцидології» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки «Практична психологія»

перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 053 Психологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: дати уявлення про суїцидологію як галузь теоретичних знань та практичних застосувань, розкриття феноменології суїциду, основних теоретичних, науково-методичних змістовних і технологічних основ роботи соціального працівника з людьми, що знаходяться в кризових ситуаціях, вивчення причин виникнення суїцидальних думок і намірів, освоєння методів психокорекції та надання психологічної допомоги людині, що знаходиться в кризовій ситуації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити з феноменом суїциду;
- розкрити змісту базових теоретичних засад суїцидології;
- ознайомити студентів з видами, особливостями та механізмами формування суїцидальної поведінки;
- розглянути різні варіанти систематики та типології суїцидальної поведінки;
- ознайомити з психологічними методами діагностики та профілактики суїцидальної поведінки;
- сприяти формуванню професійних навичок роботи суїцидентам та їхнім родичам і близьким;
- обговорити провідні мотиви, причини, предиктори і провокуючі фактори суїциду;
- прояснити методи корекції та превенції суїцидальної поведінки.

1.3. Кількість кредитів: 6

1.4. Загальна кількість годин: 180

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
5-й	-й
Лекції	
40 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
50 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
90 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні теорії та аспекти вивчення суїцидальної поведінки

Тема 1. Соціально-історичний аспект проблеми самогубства

Історія ставлення суспільства до самогубства. Проблема самогубства у Стародавніх Єгипті та Індії. Ставлення до самогубства у греко-римській культурі. Самогубство у християнстві, католицизмі, ісламі. Проблема ритуальних самогубств. Ритуальні самогубства: сатті, пікша, харакірі, дзюнсі, спокутування ганьби військових поразок тощо. Самогубства в сектах. Актуальність проблеми суїциду в світі і в Україні. Показники самогубств за даними ВООЗ.

Тема 2. Поняття та основні теорії суїцидальної поведінки

Сутність та види суїцидальної поведінки. Концепції суїциду. Види ауто агресивної поведінки. Класифікація суїцидальної поведінки. Суїцидальнебезпечна позиція. Внутрішні та зовнішні форми суїцидальної поведінки. Суїцидальні тенденції. Суїцидальна спроба. Проблема суїциду в різних психологічних теоріях. Соціологічна теорія (Е.Дюркгейм, В.А.Тихоненко). Антропологічна теорія (З.Фрейд, А.Адлер, К.Меннінгер). Гештальт-психологія (О.Моховіков). Психокультурна модель альтернативні моделі. Характеристика загальних рис суїцидів.

Тема 3. Причини суїцидів, фактори та індикатори суїцидального ризику

Причини суїцидальної поведінки (соціальні, економічні, моральнопсихологічні, політично-правові, спеціальні причини, індивідуальні). Депресія як чинник суїциду. Види депресії (ендогенна, реактивна, неспсихотична, пресинальна). Фактори суїцидального ризику (соціально-демографічні, індивідуально-психологічні, медичні). Індикатори суїцидального ризику (ситуаційні, поведінкові, комунікативні, когнітивні, емоційні). Динаміка розвитку суїцидальної поведінки. Види пресуїцидальної поведінки. Динаміка розвитку суїцидальної поведінки. Складові (детермінанти) суїцидальної поведінки. Фактори суїцидального ризику.

Розділ 2. Основні напрями діагностики та профілактики суїцидів

Тема 4 Суїцидальна активність в психіатричній нозології

Суїцидальна поведінка при розладах, що пов'язані зі стресом. Фактори, що підвищують суїцидальну активність у пацієнтів із стресовими розладами. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Суїцидальна поведінка при розладах особистості. Параноїдний розлад особистості. Шизоїдний розлад особистості. Емоційно нестійкий розлад особистості. Істеричний розлад особистості. Тривожний розлад особистості. Суїцидальна поведінка при шизофренії та маячних розладах. Суїцидальна поведінка при афективних розладах. Суїцидальна поведінка при аддиктивних розладах.

Тема 5. Рівні суїцидального ризику, схема бесіди та діагностика поведінки

Рівні суїцидального ризику. Характеристика суїцидальної ідеаторної активності. Схема бесіди із суїцидентом. Діагностика суїцидальної поведінки. Клінікопсихопатологічний метод та психологічний аналіз. Особливості проведення діагностичного інтерв'ю з суїцидентами. Схема збору суїцидологічного анамнезу. Поведінкові індикатори ризику. Лінгвістичні індикатори ризику.

Тема 6. Профілактика суїцидів

Класифікація видів профілактики суїцидальної поведінки. Найбільш значущі превентивні заходи у профілактиці суїцидів. Прогностичні критерії суїцидального ризику. Найбільш важливі превентивні заходи діагностичного характеру. Рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я, щодо коректного висвітлення трагічних випадків. Первинна, вторинна, третинна профілактика суїцидів. Організаційні аспекти профілактики. Діагностичні шкали, що використовуються при роботі із суїцидентами.

3. Структура навчальної дисципліни

Розподіл годин навчальних занять за темами курсу

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні теорії та аспекти вивчення суїцидальної поведінки												
Тема 1. Соціально-історичний аспект проблеми самогубства	20	4	4			12						
Тема 2. Поняття та основні теорії суїцидальної поведінки	30	8	8			14						
Тема 3. Причини суїцидів, фактори та індикатори суїцидального ризику	30	8	8			14						
Разом за розділом 1	80	20	20			40						
Розділ 2. Основні напрями діагностики та профілактики суїцидів												
Тема 4. Суїцидальна активність в психіатричній нозології	36	8	10			18						
Тема 5. Рівні суїцидального ризику, схема бесіди та діагностика поведінки	34	6	10			18						
Тема 6. Профілактика суїцидів	30	6	10			14						
Разом за розділом 2	100	20	30			50						
Усього годин	180	40	50			90						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	денна	заочна
1	Соціально-історичний аспект проблеми самогубства	4	
2	Поняття та основні теорії суїцидальної поведінки	8	
3	Причини суїцидів, фактори та індикатори суїцидального ризику	8	
4	Суїцидальна активність в психіатричній нозології.	10	
5	Рівні суїцидального ризику, схема бесіди та діагностика поведінки.	10	
6	Профілактика суїцидів.	10	

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Форми організації самостійної роботи	Форми виконання самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
Підготовка до лекцій та практичного заняття	Опрацювання конспекту лекцій (робочого зошиту), джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової літератури (12 лекцій по 0,5 години)	8	
	Складання тлумачного словника англійською мовою за темою лекції (5 тем)	18	
	Підготовка до практичних занять шляхом вивчення літератури й конспекту (робочого зошиту), виконання завдань у робочих зошитах (9 по 2 години), реферат, контрольна робота	34	
Виконання самостійних завдань	Виконання завдань для самостійної роботи на сайті дистанційної освіти (4 завдання)	30	
ВСЬОГО:		90	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

У залежності від виду занять використовуються наступні методи:

- на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;
- на практичних заняттях – тестування (психологічне), ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання завдань (вправ), виступ, публічний захист виконаних завдань, усне опитування, експрес-опитування.

Підсумковий контроль – залік.

9. Схема нарахування балів

			Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Реферат, контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
6	6	7	7	7	7	20	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 33 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Клінічна суїцидологія за заг. ред. : Л. М. Юр'євої, Н. О. Марути, І.В. Лінського. – Харків : Строков Д.В., 2020. – 301 с.
2. Комарек С. Тіло, душа та їхнє спасіння або Нариси про здоров'я, нездоров'я і психосоматику / С. Комарек. - Львів : Апріорі, 2021. – 232 с.

3. Саржевський С. Н. Суїцидологія : навчальний посібник для лікарів інтернів з спеціалізації «Психіатрія» / С. Н. Саржевський. – Запоріжжя, 2020. – 87 с.

Допоміжна література

1. Гроф С. Психологія майбутнього. Уроки сучасних досліджень самості / С. Гроф. – Львів : Terra Incognita, 2019. – 400 с.
2. Корб А. У пастці депресії. Як подолати тривожність і радіти життю / А. Корб. - Київ, 2019. - 216 с.
3. Макарчук Н.О. Психологія особистісної саморегуляції при ментальних порушеннях розвитку // Проблеми сучасної психології. 2017. С. 173–184.
4. Психологія людини: свідомість і реальність: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2018 року, Ніжин) / за ред. М. В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 297 с.
5. Психологія суїциду: посібник / за ред. В. П. Москальця. – Київ, 2017. – 340 с.
6. Сабадуха В.О. Метафізика суспільного та особистісного буття / В.О. Сабадуха. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. – 647 с.
7. Толкунова І.В., Гринь О.Р., Смоляр І.І., Голець О.В. Психологія здоров'я людини. Київ, 2018. – 156 с.
8. Юнг К.Г. Аіон. Нариси щодо символіки самості. Львів: «Астролябія», 2019. – 432 с.
9. 6. Swaab D. Unser kreatives Gehirn: Wie wir leben, lernen und arbeiten. – Munchen: Droemer, 2017. – 640 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт дистанційної освіти УІПА: <https://do.uipa.edu.ua/>
2. Сайт дистанційної освіти ХНУ імені В.Н. Каразіна <https://karazin.ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/> –
4. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://korolenko.kharkov.com/>
5. портал професійних психологів України «У психолога»: <http://upsihologa.com.ua/> –
6. Вісник психології і соціальної педагогіки: <http://psych.kiev.ua/nma-referats/flarefers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html>

Дію робочої програми продовжено: на 20____/20____ н. р.

Заступник директора інституту ННІ «УІПА»

« _____ » _____ 20 ____ p.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

« _____ » 20 ____ г.